

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการ “การเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในเด็กและเยาวชน ที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ระยะที่ ๒”

สถาบันวิจัยและพัฒนา
กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

๑. หลักการและเหตุผล

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน มีภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งในการพิทักษ์คุ้มครองสิทธิและสวัสดิภาพเด็ก เยาวชน ผู้เยาว์และครอบครัวที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยส่งเสริมการใช้กระบวนการยุติธรรมทางเลือกและมาตรการอื่นๆ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเบี่ยงเบนคดีเด็กและเยาวชนที่กระทำผิดออกจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันเป็นการลดรอยมลทินและให้โอกาสแก่เด็กและเยาวชนได้กลับตัวเป็นคนดีสามารถกลับสู่สังคมอีกครั้งได้ การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาทั้งการหันเหคดี (Diversion) และการใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ (Restorative Justice) ต่างก็มุ่งหมายไปที่การผันเด็กออกจากกระบวนการทางอาญา โดยให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ในการเบี่ยงเบนคดีเด็กและเยาวชนออกจากกระบวนการยุติธรรม ตั้งแต่ชั้นสอบสวน ตลอดจนถึงก่อนฟ้อง ซึ่งมีกรอบแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ๒ ประการ คือ (๑) ข้อกำหนดทางกฎหมาย ได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัว พ.ศ.๒๕๕๓ และ (๒) ข้อกำหนดในอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติ (United Nations Convention on the Rights of the Child : UNCRC) ซึ่งเป็นอนุสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบันแล้วในปี พ.ศ.๒๕๓๕ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals - SDGs) เป้าหมายที่ ๑๖ ส่งเสริมสังคมที่สงบสุขและครอบคลุมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนให้ทุกคนเข้าถึงความยุติธรรม และสร้างสถาบันที่มีประสิทธิภาพ รับผิดชอบ และครอบคลุมในทุกระดับ โดยเฉพาะเป้าหมายที่ ๑๖.๒ ยุติการละเมิดการแสวงหาประโยชน์อย่างไม่ถูกต้อง การค้ามนุษย์ ความรุนแรง และการกระทำทารุณต่อเด็กทุกรูปแบบ และยุทธศาสตร์ต้นแบบและมาตรการทางปฏิบัติของสหประชาชาติในการขจัดความรุนแรงต่อเด็กในด้าน การป้องกันอาชญากรรมและความยุติธรรมทางอาญา (United Nations Model Strategies and Practical Measures on the Elimination of Violence against Children in the Field of Crime Prevention and Criminal Justice) ในหมวดที่ ๓ การป้องกันและการแก้ไขความรุนแรงต่อเด็กที่อยู่ภายใต้ระบบงานยุติธรรม ส่วนที่ ๑๑ การลดจำนวนเด็กที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับระบบงานยุติธรรม ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ซึ่งมีความเสี่ยงสูงต่อการถูกกระทำรุนแรงอีกด้วย

ที่ผ่านมากรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้ทำการทบทวนแนวคิด หลักการว่าด้วยกระบวนการยุติธรรมสำหรับเด็กและเยาวชนตามมาตรฐานของสหประชาชาติ พบว่า การลดรอยมลทินควรเป็นมาตรการสุดท้ายในการปฏิบัติ โดยใช้เวลาให้สั้นและเหมาะสมที่สุด จึงควรใช้การหันเหคดี และมาตรการทางเลือกอื่น รวมถึงการส่งเสริมให้ใช้กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์แทนการดำเนินคดีอาญา โดยแนวคิดในการหันเหคดีมักใช้กับเด็กที่กระทำผิดซึ่งไม่ใช่กรณีความผิดร้ายแรง เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำอีก เนื่องด้วยการดำเนินคดีอาญาแบบปกติจะเป็นการสร้างตราบาปให้แก่เด็กกว่าเป็นผู้กระทำผิดมาก่อน ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมกระทำผิดซ้ำในอนาคตได้ จึงควรหลีกเลี่ยงการนำเด็กเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญาโดยไม่จำเป็น นอกจากนี้ กระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ ยังเป็นแนวคิดที่มองว่า การกระทำผิดอาญาก่อให้เกิดผลกระทบหรือความเสียหาย ทำลายสัมพันธ์ภาพที่ีระหว่างบุคคลและความสมานฉันท์ในสังคม จึงจำเป็นต้องมีการเยียวยาฟื้นฟูด้วยการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้รับการชดเชยเยียวยาจากผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งจะช่วย

ให้ผู้กระทำผิดได้มองเห็นมูลเหตุและผลกระทบอันเกิดจากการกระทำของตนและแสดงความรับผิดชอบต่อผลที่เกิดขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้ชุมชนเกิดความเข้าใจในสาเหตุเบื้องหลังของอาชญากรรมอันจะส่งเสริมให้เกิดสวัสดิภาพของชุมชนและการป้องกันอาชญากรรม

กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ได้เล็งเห็นความสำคัญของปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการ “การเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม” ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณจากองค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (UNICEF) โดยได้ดำเนินการในช่วงเดือนมิถุนายน ๒๕๕๙ ถึงเดือนธันวาคม ๒๕๕๙ ทางโครงการได้มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ ๕) พ.ศ.๒๕๕๙ มาตรา ๘๖ ที่ได้ปรับปรุงแก้ไข และให้ความสำคัญต่อการเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา ด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้รับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและคืนสู่สังคม โดยไม่ถูกดำเนินคดี เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของกระบวนการยุติธรรมเด็กและเยาวชน และการคุ้มครองเหยี่ยวผู้เสียหาย และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ.๒๕๕๙-๒๕๖๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การบำบัด แก้ไข ฟื้นฟู ให้เด็กและเยาวชนกลับคืนสู่สังคม และยุทธศาสตร์ที่ ๓ การดูแลสิทธิและสวัสดิภาพเด็กและเยาวชนในกระบวนการยุติธรรมเต็มรูปแบบ และได้กำหนดให้มีการประเมินผลการดำเนินงานด้านการเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเป็นตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทุกจังหวัด (ปีงบประมาณ ๒๕๕๙)

อย่างไรก็ตาม จากการดำเนินโครงการดังกล่าว พบว่า กระบวนการในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อัยการฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว ศาลเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ซึ่งในแต่ละหน่วยงานมีการดำเนินการและความเข้าใจในกระบวนการใช้มาตรการพิเศษที่แตกต่างกัน จึงจำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจกับบุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อชี้แจงแนวทางปฏิบัติและจัดการอบรมให้ความรู้ และควรมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้สาธารณชนรับรู้ถึงกระบวนการดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน ผู้เสียหาย และบุคลากรในกระบวนการ เพื่อเป็นการสร้างความตระหนักรู้ถึงกระบวนการอื่นนอกจากการดำเนินคดีทางอาญาปกติ รวมไปถึงการหาแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษ ซึ่งมีความจำเป็นที่ต้องมีการประเมินผลโครงการว่าสิ่งที่ดำเนินการไปแล้วก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์หรือมีข้อเสนอแนะอื่น เพื่อเป็นการปรับปรุงพัฒนาแนวทางที่โครงการได้ดำเนินการไปแล้วให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม

ดังนั้น กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จึงจัดดำเนินโครงการ “การเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม ระยะที่ ๒”

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่บุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีความเข้าใจที่ตรงกันอันจะนำไปสู่การมีประสิทธิภาพในการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น
๒. เพื่อสร้างการรับรู้ถึงกระบวนการมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องให้กับสาธารณชน
๓. เพื่อกำกับติดตามและประเมินผลจากการนำมาตรามาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องไปใช้ และการหาแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ร่วมกัน

ผลลัพธ์

๑. บุคลากรจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานและมีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ร่วมกัน อันนำไปสู่การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม และลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล
๒. จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการ การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเพิ่มมากขึ้น เด็กและเยาวชนไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก
๓. มีสื่อวีดิทัศน์และอินโฟกราฟิกในการเผยแพร่กระบวนการ การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา”
๔. สาธารณชนรับรู้ถึงกระบวนการมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา

กลุ่มเป้าหมาย

๑. บุคลากรกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการจังหวัด และศาลเยาวชนและครอบครัว
๒. เด็กหรือเยาวชนที่ต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา บิดา มารดา ผู้ปกครอง หรือบุคคลหรือผู้แทนองค์การซึ่งเด็กหรือเยาวชนอาศัยอยู่ด้วย ชุมชน รวมถึงผู้เสียหายด้วยหากคดีนั้นเป็นคดีที่มีผู้เสียหาย ซึ่งมีเงื่อนไขตรงกับข้อกำหนดในการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญา

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

๑. ผู้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำหลักการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น
๒. มีการเพิ่มการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง
๓. ลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาล
๔. หน่วยงานมีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้องไปใช้
๕. สาธารณชนรับรู้ถึงกระบวนการมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง
๖. เด็กและเยาวชนได้รับโอกาสในการกลับตนเป็นคนดีได้ และไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก
๗. ลดความเสี่ยงที่เด็กและเยาวชนจะได้รับความรุนแรงจากการเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs)

สรุปผลการดำเนินการ

ผลลัพธ์สำคัญที่ทางโครงการตั้งไว้ คือ จำนวนเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการ การใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาเพิ่มมากขึ้น และเด็กและเยาวชนไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก ซึ่งจากการดำเนินโครงการ

ตัวเลขของการใช้มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง (๘๖ มาตรการ) เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ จากร้อยละ ๒.๑๓ เพิ่มขึ้นร้อยละ ๒๕.๕๙ ในปีงบประมาณ ๐๓.๓๓ ร้อยละ ๐๓.๓๕ และร้อยละ ๗๖.๐๕ ในปีงบประมาณ แต่ในขณะเดียวกันตัวเลขของการปฏิบัติ ตามลำดับ ๒๕๖๒ และ ๒๕๖๑ ๒๕๖๐ ติตามแผน และตัวเลขของอัยการสั่งไม่ฟ้องกลับมีอัตราลดลง กล่าวคือ ในปี เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามแผนสำเร็จ ๒๕๕๙ ๙๔ ร้อยละ.เด็กและเยาวชนปฏิบัติตามแผน ๒๕๖๐ เปรียบเทียบกับปี ๑๐๐ และอัยการสั่งไม่ฟ้องร้อยละ ๗ ๙๗ และอัยการสั่งไม่ฟ้องร้อยละ ๘๐ สำเร็จเพียงร้อยละ. ๗๙(ตัวเลขปี ไม่สามารถนำมา ๒๕๖๒ และ ๒๕๖๑ (เพราะเด็กและเยาวชนจำนวนหนึ่งอยู่ระหว่างการปฏิบัติตามแผน เปรียบเทียบได้

๒. ข้อสังเกต/ข้อท้าทายในการนำมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาไปใช้ในงานกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน

- แนวคิดเรื่องการแก้แค้นทดแทน (Retributive Justice) กับ ยุติธรรมสมานฉันท์ (Restorative Justice) โดยเฉพาะในคดีที่มีผู้เสียหาย

- ประเด็นความเชื่อมั่น (Trust) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้ง ตำรวจ อัยการ ศาลเยาวชน และครอบครัว และชุมชน ต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการใช้กระบวนการมาตรการพิเศษในการลดการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน

ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานต่อไป

๑. ควรมีการประชาสัมพันธ์ส่งเสริมให้ ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ปกครอง เด็กและเยาวชน ผู้เสียหาย ผู้นำชุมชน ได้รับรู้ถึงมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีทางอาญาปกติ ที่เปิดโอกาสให้เด็ก ผู้เสียหาย ชุมชน ได้ร่วมกันแก้ไขปัญหา และเป็นการคืนเด็กดีสู่สังคมโดยไม่สร้างตราบาป และผลกระทบต่อการใช้กระบวนการยุติธรรม ผู้เสียหายก็ได้รับการชดเชยเยียวยา ชุมชนสังคมมีความปลอดภัยสงบสุข ต่อยอดจากโครงการที่ได้จัดทำแผนพับประชาสัมพันธ์มาตรการพิเศษฯ ที่ได้ดำเนินการจัดทำสารคดีชีวิตเด็กและเยาวชนที่หันเหคดี รวมถึงอินโฟกราฟิกขั้นตอนการดำเนินการมาตรการพิเศษฯ การจัดสัมมนาทางวิชาการไปแล้ว

๒. สร้างความรู้และความเข้าใจร่วมกันต่อกระบวนการในการใช้มาตรการพิเศษ)ยุติธรรมสมานฉันท์ (แทนการดำเนินคดีอาญา กับหน่วยงานอื่นที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ศาลเยาวชนและครอบครัว อัยการฝ่ายคดีเยาวชนและครอบครัว และสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน อันจะนำไปสู่การมีประสิทธิภาพในการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น

๓. เพิ่มกระบวนการรับรู้ ในส่วนตำรวจในประเด็นหรือเพิ่มเติมตาม ม .๘๙ และหารือร่วมกับสำนักงานตำรวจแห่งชาติถึงการติดตามเด็กที่ไม่ปฏิบัติตามแผนและจะต้องกลับมาดำเนินคดีตามปกติ

๔. หาแนวทางปฏิบัติ กรณีศาลให้นายประกันถอนเงินประกันในวันไต่สวนแผนฯ เนื่องจากศาลประสงค์จะอำนวยความสะดวกให้กับนายประกันซึ่งเป็นผู้ปกครองของเด็กหรือเยาวชนที่มาศาลในวันดังกล่าว เป็นการประหยัดเวลาและลดภาระค่าใช้จ่าย แต่เมื่อเด็กที่ได้ถอนเงินประกันไม่ปฏิบัติตามแผนและศาลไม่มีอำนาจในการออกหมายจับในข้อหาหนีประกัน ทำให้ติดตามตัวเด็กกลับมาดำเนินคดีตามปกติได้ยาก

๕. สำรวจต้นทุนทรัพยากรที่ใช้ในกระบวนการแต่ละราย)Unit Cost (ของเด็กและเยาวชนที่ใช้ มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง ตั้งแต่ปีงบประมาณ ๒๕๖๒ – ๒๕๕๙ ของสถานพินิจ และคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ เพื่อใช้ประกอบการจัดสรรงบประมาณของแต่ละหน่วยงานต่อไป

๖. มีการกำกับติดตาม และประเมินผลจากการนำมาตรการพิเศษไปใช้ โดยจัดให้มีการนิเทศติดตามงาน ตามภูมิภาคหรือพื้นที่ที่มีปัญหาอุปสรรค หรือจัดประชุมทบทวนปัญหาอุปสรรคจากการปฏิบัติงาน รวมทั้งการหาแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) เพื่อเป็นต้นแบบให้หน่วยงานอื่นๆ ได้นำไปปรับใช้กับบริบทพื้นที่ของตน

๗. เพิ่มตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ ซึ่งจะต้องวัดได้จากการทำแผนสำเร็จและอัยการสั่งไม่ฟ้อง รวมไปถึงการที่เด็กไม่กระทำผิดซ้ำ และมีชีวิตที่ดี (Good Life Model คือ ด้าน ๕ ใน ๘) (มีการศึกษาหรือมีงานทำ มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง มีสัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว ชุมชน มีการคบเพื่อนที่ดี และมีการใช้เวลาว่างที่เป็นประโยชน์

๘. ทำการศึกษาเปรียบเทียบกับเด็กและเยาวชนทุกคนที่เข้าสู่มาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาในชั้นก่อนฟ้อง มาตราหลังอัยการส ปี ๑ ภายใน และไม่กระทำผิดซ้ำ ๘๖ ึ่งไม่ฟ้อง กับเด็กและเยาวชนที่คดีไม่เกิน ๕ ปี แต่ไม่ได้ใช้มาตรการพิเศษฯ และเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่มาตรการพิเศษในชั้นหลังฟ้องตามมาตรา ๙๐ ๑๓๒ และชั้นก่อนมีคำพิพากษามาตราเพื่อจัดทำเกณฑ์มาตรฐาน (benchmark) (ของการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่ใช้มาตรการพิเศษ ศึกษาเปรียบเทียบกับเด็กเยาวชนกลุ่มอื่นๆ ที่ไม่ได้ใช้

๙. เพิ่มศักยภาพในการเป็นผู้ประสานการประชุมอย่างเป็นมืออาชีพ สามารถเป็นวิทยากรตัวคุณให้กับบุคลากรในหน่วยงานได้ ในการรองรับภารกิจที่เพิ่มมากขึ้น หรือบุคลากรมีการโยกย้าย

๓. ความเป็นไปได้ในการออกแบบใหม่ในการนำยุติธรรมสมานฉันท์มาใช้ในงานกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในอนาคต

สามารถนำแนวทางยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ไปประยุกต์ใช้กับเด็กและเยาวชนได้ ใน คือ กลุ่ม ๓

๑) กลุ่มเด็กและเยาวชนที่เข้าสู่กระบวนการยุติธรรม โดยการหันเหคดีในชั้นหลังฟ้อง ตามมาตรา ๙๐ ๑๓๒ ตามมาตรา และการใช้เป็นมาตรการทางเลือกอื่นแทนคำพิพากษา

๒) กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีคำพิพากษาให้ฝึกอบรม เพื่อเป็นหนึ่งในกระบวนการแก้ไขความขัดแย้ง เช่น ปัญหาการทะเลาะวิวาทของเด็กและเยาวชนในศูนย์ฝึกฯ

๓) กลุ่มเด็กและเยาวชนทั่วไป โดยเฉพาะการป้องกันเด็กนักเรียนที่มีปัญหาพฤติกรรมและความเสี่ยงที่จะกระทำผิด ซึ่งทางกระทรวงยุติธรรมมีโรงเรียนยุติธรรมอุปถัมภ์ และทางกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนมีการทำงานเชิงป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในสถานศึกษา ผ่านโครงการ ๑ สถานพินิจ ๖ สถานศึกษา ซึ่งสามารถนำแนวทางเชิงสมานฉันท์ในการป้องกันการกระทำผิดและสร้างโรงเรียนสมานฉันท์ให้เกิดขึ้นต่อไปได้